

Geachte lezer,

Het katholieke erfgoed bestaat niet alleen uit wat tastbaar en zichtbaar is, maar ook uit de traditie, zoals het leven en de werken van medekatholieken uit het verleden die ons inspireren. Daartoe behoren wat mij betreft de drie vaders van het moderne Europa, drie katholieke politici die na de Tweede Wereldoorlog hebben bijgedragen aan de zeventig jaar vrede en welvaart door hun inzet voor de totstandkoming van een (mede) op katholieke sociale waarden gebaseerde Europese

"Wat bracht deze twee politici ertoe om elkaar in dit onbeduidende plaatsje te ontmoeten?"

Unie.
Ik kwam een beetje bij toeval met twee van die drie politici in aanraking toen ik vorig jaar tijdens een korte vakantie in het kleine dorpje Beilstein aan de

Moezel overnachtte. Aan de buitengevel van ons hotel herinnerde een plaquette aan een overleg dat daar op 22 september 1952 tussen de Duitse bondskanselier Adenauer en de Italiaanse minister-president De Gasperi plaatsvond. Wat bracht deze twee politici, die samen met de Fransman Joseph Schuman, de vaders van het moderne Europa mogen worden genoemd, ertoe om elkaar in dit onbeduidende plaatsje te ontmoeten?

Een jaar later ging ik op zoektocht naar de achtergrond van deze ontmoeting in een periode van Europa-herdenking:

- op 9 mei jl. was er de jaarlijkse Europadag, de dag die herinnert aan de Schuman Verklaring (van 9 mei 1950) waarmee de Europese eenwording begon,
- op 14 mei jl. vond in Aken de uitreiking van de jaarlijkse Karelsprijs plaats aan een persoon die zich voor Europa verdienstelijk heeft gemaakt (deze keer de voorzitter van het Europese Parlement, de Duitse socialist, Martin Schulz) en

Inhoud

De 'vaders van Europa' in Beilstein

•
Verslag studiedag 'Europa: méér dan een economische eenheid'

•
28 juni:
de jaarlijkse processie naar de kluis bij Valkenburg aan de Geul, de Schaesberger gank.

- op 29 mei vond in De Tiltenberg een studiedag van het Centrum voor de Sociale Leer van Kerk (CSLK) plaats over Europa¹.

Tijdens mijn zoektocht kwam ik in aanraking met de (katholieke) wortels van Europa. Opvallend is namelijk dat de drie vaders van Europa (Adenauer, De Gasperi en Schuman) in de jaren dertig en veertig tijdens een onderduik hun politieke ideeën over Europa vanuit de katholieke sociale leer hebben ontwikkeld. Adenauer, die in de periode voor de machtsovername door de Nazi's burgemeester van Keulen was, dook onder in de Benedictijner abdij van Maria Laach, Schuman koos voor de Benedictijner abdij van Ligugé terwijl De Gasperi naar het Vaticaan vluchtte. Daar was er tijd en rust voor studies en legden zij de basis voor hun levensdoel: een Europa gebaseerd op solidariteit en morele (katholieke) waarden ingebed in het rijke Europese geestelijke en culturele erfgoed.

Herinnering aan het Avondland

Hun idee van Europa verklaart ook het uitstapje naar Beilstein tijdens het staatsbezoek van De Gasperi aan Duitsland. Met het reisprogramma wilden beide politici namelijk herinneren aan een voorganger van de EU, het christelijke Europese avondland uit de Middeleeuwen. Dat christelijke avondland was in het gebied tussen Rijn, Moezel en Maas in het jaar 800 tot stand gekomen toen Karel de Grote tot eerste keizer van het Heilige Roomse Rijk werd gekroond. Met de herinnering aan dit Avondland maakten zij in een periode van Koude Oorlog duidelijk dat Europa niet vermorzeld mocht raken tussen Sovjetcommunisme en Amerikaanse kapitalisme maar een eigen plek kon eisen.

Het programma begon met een bezoek aan de oude abdij Maria Laach, de vroegere schuilplaats van Adenauer voor de Nazi's. Daar namen De Gasperi en Adenauer deel aan het getijdengebed van de monniken. De reis door het Avondland werd voortgezet met een bezoek aan het middeleeuwse dorpje Beilstein en aan de Dom van Keulen (symbool van het middeleeuwse "heilige Keulen"). In Keulen was er in het Walraff Richartz museum ook aandacht voor de schilderijen van Stefan Lochner, een hoogtepunt van de katholieke kunst van het Avondland. De reis werd afgesloten in Aken, de stad waar het christelijke Avondland met Karel de Grote was begonnen. Daar zou De Gasperi op 24 september in de Dom de Karelsprijs ontvangen. In zijn dankrede herinnerde hij aan de tijd van Karel de Grote toen Aken het symbool was van versmelting van de oude Romeinse met de nieuwe christelijke cultuur. De pelgrims onder u die vorig jaar rond deze tijd met ons in Aken op Heiligdomsvaart gingen, zullen zich de relieken herinneren die in de tijd van Karel de Grote naar Aken werden gebracht en die door het hof van Karel zorgvuldig waren gekozen om de band tussen het Heilige Roomse Rijk en het christendom te symboliseren. Met hun reisprogramma wilden De Gasperi en Adenauer op hun beurt een verband leggen tussen christelijk Avondland en Europese eenheid in de Middeleeuwen enerzijds en de nieuwe Europese eenheid in wording onder de EU anderzijds.

¹ Een verslag van deze studiedag treft u als bijlage bij deze brief aan. De lezingen van die dag zijn uitgegeven en te bestellen via www.cslk.nl

Vlnr: De Gasperi bij uitreiking van de Karelsprijs (1952), Madonna in de Rozenhaag (Lochner, rond 1450) en de Dom van Keulen

Ook in onze tijd is de band tussen kerk en Europa belangrijk. 65 jaar na de Schuman Verklaring herinnerde paus Franciscus onlangs aan de rol van de kerk in Europa in zijn Straatsburgse rede. Daarin verwees hij naar een anonieme auteur uit de 2e eeuw die schreef dat christenen voor de wereld moeten zijn wat de ziel voor het lichaam is. De rol van de ziel is de ondersteuning van het lichaam, het is het bewustzijn en de herinnering. De paus riep dan ook Europa op om haar ware gezicht te hervinden om te kunnen groeien in vrede en harmonie, zoals haar stichters dat wilden. Hij riep het Europese Parlement op om samen met de kerk aan een Europa te werken dat niet om economie draait, maar om de heiligheid van de menselijke persoon, om onvervreembare waarden.

Juist in een week dat Europa en economie vanwege de Griekenland crisis het nieuws beheersen, misschien goed om aan deze katholieke wortels van Europa te herinneren, overeenkomstig ook de naam van de studiedag van CSLK: "Europa, méér dan een economische eenheid".

Maurice Essers

Lees verder op de volgende pagina voor het verslag van de studiedag van CSLK: "Europa, méér dan een economische eenheid".

Het *Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk* (CSLK) heeft de bundel uitgebracht van de studiemiddag (vrijdag 29 mei 2015) 'Europa, méér dan een economische eenheid'. De bundel met zo'n 125 pagina's bevat naast een inleiding op het thema, alle vier lezingen van de sprekers, aangevuld met de Schumanverklaring, een extract uit de exhortatie *Ecclesia in Europa*, de toespraak van de paus Franciscus tot het Europees Parlement op 27/11/2014). Bestellingen kunnen worden opgegeven via email:info@cslk.nl. De prijs van de bundel is €9,95; de verzendkosten zijn €2,67.

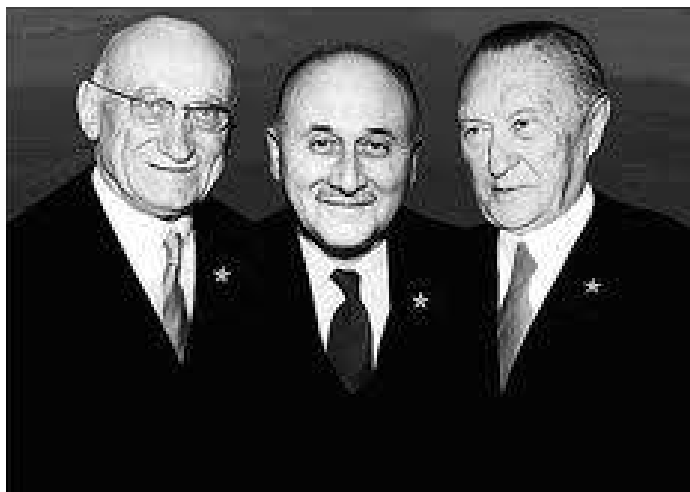
Zodra het bedrag is ontvangen op IBANbankrekeningnummer: [NL891INGB0004986352](https://www.iban.com/iban/NL891INGB0004986352)t.n.v. Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk (CSLK), Vogelenzang, o.v.v. Bundel 'Europa', zullen wij de bundel na ontvangst van de drukker aan u toezenden. Vermeld in de email het postadres waar de bundel naar toegestuurd moet worden.

Het project Europa en het katholicisme

Tijdens de studiemiddag van 29 mei 2015 van het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk over “Europa” werd het Europese project vanuit katholiek perspectief besproken. Wat met het Europese project precies is werd niet uitgesproken, maar bedoeld is de naoorlogse Europese samenwerking waarmee de oude verdeeldheid overbrugd moet worden en die moet leiden tot vrede en broederschap tussen de volkeren in Europa. De katholieke inbreng in dit project ziet vooral op de nadruk op menselijke waardigheid, die centraal staat in de sociale leer van de katholieke kerk.

Veel sprekers verwezen naar de rede van de paus tot het Europees parlement eind 2014 waarin hij voor een alles overstijgende menselijke waardigheid pleitte. De menselijke waardigheid kan worden bevorderd in een cultuur van mensenrechten die het persoonlijke verbindt met het algemeen welzijn. Europa zal ook open moeten blijven staan voor het alles-overstijgende, het religieuze erfgoed dat een kompas biedt om goed van kwaad te onderscheiden. De paus wil een Europa dat een eenheid in verscheidenheid vormt, zodat ieder in vrijheid zijn individualiteit en creativiteit kan uitdrukken, zowel als individuen en als volkeren. Hij bemoedigde parlementariërs om samen te werken en verdeeldheid te overbruggen in de geest van de stichters van de Europese Unie.

Tijdens de studiedag lichtte de eerste spreker, Margriet Krijtenburg, de geest van één van deze stichters (in haar ogen dé stichter) Joseph Schuman (1886–1963) toe. Margriet promoveerde in 2012 op de gedachten over de Europese eenwording van deze Franse staatsman voor wie een proces van zaligverklaring is gestart en voor wie de verzoening tussen Duitsland en Frankrijk door oprichting van de Europese Unie het levenswerk was. Zijn achtergrond zal daarbij een rol hebben gespeeld. Schuman werd in 1886 als Duitser geboren maar werd in 1919, met de Franse annexatie van Lotharingen (waar hij in Metz als advocaat werkzaam was) Fransman. Na de annexatie ging hij de politiek in. In de lijn van het thomisme wist hij voor het katholieke Elzas–Lotharingen het godsdienstonderwijs in openbare scholen te behouden en aldus te beschermen tegen de laïcité, die in de andere gebieden van Frankrijk daaraan in de weg stond (en staat). Krijtenburg noemt dit een voorbeeld van subsidiariteit en van Schumans vermogen om boven culturen en mensen uit te redeneren. Schuman paste in een traditie van denkers van zijn generatie die de mens en zijn transcendentie centraal stelden en een morele, door het christendom geïnspireerde, politieke en sociaal–economische orde bepleitten.

Links: Joseph Schuman. Rechts: de oprichters van de EGKS (Schuman, Monet en Adenauer)

Na de Tweede Wereldoorlog zette Schuman zijn politieke loopbaan voort. Hij werd minister van Financiën en in 1947 en 1948 tweemaal (kort) premier van Frankrijk. Met De Gasperi, Adenauer en Monnet behoorde Schuman tot de grondleggers van de Europese Unie. Bekend is de Schumanverklaring van 8 mei 1950, die leidde tot de oprichting van de EGKS (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal), één van de voorlopers van de Europese Unie, en die wel als de geboorte van de Europese Unie wordt beschouwd. Schumans gedachte was een Europese integratie door het geleidelijk afstaan van soevereiniteit aan een supranationale organisatie. Schuman zag de Europese volkeren als een culturele familie, die op basis van solidariteit en respectering van pluraliteit tot een gemeenschappelijk goed moest komen dat de nationale belangen overstijgt. Met de dienstbaarheid aan dit gemeenschappelijk goed (*bonum commune*) komt een morele, op het christendom gebaseerde orde tot stand. Door samenwerking zou Europa (waaronder de historische aartsvijanden Frankrijk en Duitsland) tot een onderlinge afhankelijkheid komen en tot het gemeenschappelijk goed van een supranationale organisatie, waarmee de kans op oorlog voor de toekomst zou verminderen. Zo zou Europa na de Tweede Wereldoorlog door eenwording in vrede tot bloei kunnen komen.

Jos van Gennip sprak vervolgens over de relatie van waarden en religie met Europa. Hij benadrukt het belang van de rede van de paus voor het Europees parlement. Ook hij ziet van het thomisme (via Joseph Schuman) een directe lijn naar de Europese eenwording. Toch is de verhouding tussen het katholicisme en Europa niet vanzelfsprekend. Jarenlang is een bezoek van de paus aan het Europees Parlement uitgesteld. Pas met de huidige voorzitter van het Europees Parlement, Martin Schulz, is er een opening gekomen. Daarmee wordt recht gedaan aan artikel 17 van het EU-Werkingsverdrag waarin is bepaald dat de EU een open, transparante en regelmatige dialoog voert met de kerken onder erkenning van hun identiteit en hun specifieke bijdrage. Aldus wordt erkend dat er een plaats is voor religie in het publieke domein. Het Europese Project heeft ook een bezieling nodig. Zij moet ethisch en levensbeschouwelijk geïnspireerd zijn. De Europese Unie moet meer zijn dan een economische gemeenschap, een interne markt.

Religie mag volgens Van Gennip niet ondergesneeuwd raken in een periode dat modernisering, secularisering en welvaart samen lijken te gaan. Er is geen tegenstelling tussen religie en welvaart. Een erkenning van de religieuze overtuiging van mensen kan volgens Van Gennip ook bijdragen aan de noodzakelijke dialoog met de Islam. Nu met het overlijden van Delors en Martens en het terugtreden van Van Rompuy een religieus geïnspireerde generatie het stokje overdraagt, zal een volgende generatie het belang van waarden en religie in het Europese project moeten waarborgen. Van Gennip vraagt zich af hoe lang de laïcité nog gehandhaafd kan worden? Juist in een tijd van voortschrijdende secularisatie moet het katholicisme in een coherent antwoord op nihilisme

voorzien en mag het het Europese Project niet afwijzen en in de kou laten staan. De multiculturaliteit, waaronder de verkleuring van de religieuze landkaart door de islamisering, moet als een gegeven aanvaard worden. De multiculturaliteit biedt ook kansen. Denk maar aan de vele christelijke immigranten. De christelijke vluchtelingen uit het Midden-Oosten vragen Europa om een coherent antwoord. Van Gennip ziet de demografische tendensen in Europa, die leiden tot leegkomende werkplekken, als een deel van het antwoord.

Europa lijdt volgens Van Gennip aan een eurosclerose. Een moeheid en stagnatie die om herbezinning vraagt. Daarbij gaat het om een herstel van moreel bewustzijn en een bevestiging van een Europese identiteit, die op vrijheid, pluriformiteit, tolerantie, verzoening en solidariteit is gebaseerd. Daarbij kunnen we terugvallen op het beeld van de waardigheid van de mens als bron van maatschappelijk engagement en op het Rijnlandse sociaaleconomische model van gerechtigheid en gelijkheid. Dit model is relevant voor andere landen en dient zo uitgedragen te worden in een tijd die een globale architectuur vergt. Waarden en religie moeten verhinderen dat we afglijden naar laïcisme en materialisme. Daarbij moeten we ook denken aan de landen buiten Europa. Europa heeft een verantwoordelijkheid op het gebied van armoede- en conflictbestrijding, versterking van de globale financiële architectuur en behoud van de schepping. Een herstel van moreel bewustzijn en bevestiging van de Europese identiteit vraagt om moed, durf en een roeping in de geest van degenen die aan de wieg van het project Europa stonden. De rede van de paus tot het Europees Parlement biedt daarvoor een aansporing.

De derde spreker van de studiedag was mgr. Ted Hoogenboom, voorzitter van de juridische commissie van COMECE (de Commissie van Bisschoppenconferenties van de Europese Unie onder voorzitterschap van kardinaal Marx). Sinds 2010 volgt COMECE de Europese Unie en onderhoudt zij een dialoog met haar instellingen. Via haar sociale leer kan de katholieke kerk via COMECE ook bijdragen aan bezinning over Europa. Een soortgelijke commissie is verbonden aan de Raad van Europa. Voor een compleet overzicht verdient nog vermelding dat er een pauselijke nuntius voor de Europese Unie is, die regelmatig deelneemt aan de vergaderingen van COMECE, en dat er ook regelmatige contacten zijn met protestantse en oosterse kerken. Bij de plenaire vergadering van COMECE zijn veel oosteuropese bisschoppen aanwezig, waarbij mgr. Hoogenboom opvalt dat bij hen vaak wel andere thema's spelen, zoals het homohuwelijk.

De katholieke kerk heeft zich steeds positief geuit over de Europese Unie. Al in 1950 verwelkomde paus Pius XII de Schuman verklaring. Meer recent verklaarde de voorzitter van de Europese Raad, Herman van Rompuy, dat een EU zonder de katholieke kerk ondenkbaar is. Andersom erkent COMECE de belangrijke rol van de Europese Unie. Tijdens een bezoek dit voorjaar van de bisschoppen van COMECE aan de voorzitter van de Europese Commissie, Juncker, en de vicevoorzitter, Timmermans prees de voorzitter van COMECE, kardinaal Marx, de Europese integratie via een interne markt. Tegelijk wees hij er echter op dat Europa meer dan ooit cohesie door gemeenschappelijke waarden nodig heeft. Kardinaal Reinhard Marx beschouwde de ontvangst als een duidelijk teken van het grote belang dat de Europese Commissie hecht aan een dialoog met de kerken overeenkomstig artikel 17 lid 3 van het Verdrag inzake de Werking van de EU.

Boven: bezoek van COMECE bisschoppen aan de Europese Commissie op 18 maart 2015 om het werkprogramma van de nieuwe Commissie te bespreken met haar voorzitter Jean-Claude Juncker en haar vice-voorzitter Frans Timmermans.

Mgr. Hoogenboom zet zich niet alleen in Brussel in voor het Europese Project. Hij ontvangt ook regelmatig studenten bij het bisdom aan de Utrechtse Maliebaan om met hen over COMECE en het Europese Project te spreken. Daar informeert hij hen over waar COMECE zich zoal mee bezighoudt, zoals het TTIP handelsverdrag, migratie en mensenhandel, de economische crisis en vergrijzing en solidariteit tussen generaties. Om al deze onderwerpen goed te kunnen volgen, zijn er commissies binnen COMECE voor sociale zaken², migratie en asiel, bio-ethiek, externe zaken en juridische zaken, waarvan mgr Hoogenboom voorzitter is.

De middag werd afgesloten door Frans Hoppenbrouwers van de stichting Communicantes, die de lotgevallen van de katholieke sociale leer in Oost-Europa beschreef. Onder verwijzing naar de geschiedenis van Communicantes (dialogo en uitwisseling met de rooms-katholieke kerk van Oost-Europa sinds 1974) beschreef hij hoe de kerk altijd al een dubbelzinnige houding had inzake het 2de Vaticaanse concilie en Europa . Hierbij sloot hij uitdrukkelijk ook de grieks-katholieke of geünieerde kerken in, die leven vanuit de orthodoxe traditie maar zich onder het oppergezag van de paus van Rome hebben gesteld.

Drie vragen kwamen aan de orde. (1) Hoe wordt gesecculariseerd Europa waargenomen? (2) Is die waarneming juist? (3) Kan de beantwoording van deze vragen speer- of aandachtspunten opleveren op het gebied van de sociale leer?

(1) Europa heeft nooit op volledige instemming kunnen rekenen van de rooms-katholieke kerk in Oost-Europa, niet vóór de val van de muur en niet daarna. Feitelijk werden de Oost-Europese kerkleiders en gelovigen in de jaren 1990 naar Brussel en Straatsburg, “gedwongen”. Want het culturele, spirituele én politieke Europa was immers een speerpunt van paus Johannes Paulus II en dit ondanks zijn kritiek op de westerse cultuur die hij zelfs een “cultuur van de dood” noemde. De houding binnen de kerk van Oost-Europa was ook daarom ambivalent en oscilleerde tussen volledige afwijzing, kritische distantie en constructief-kritische instemming, aldus Frans Hoppenbrouwers.

² Mgr Hoogenboom beveelt op het gebied van sociale zaken met name het document “A European Union of Solidarity and Responsibility” aan dat op de website van COMECE is te vinden.

(2) Wanneer we veel Oost-Europese kerkleiders moeten geloven, komen de post-communistische decepties vooral op het conto van Europa of van de Europese Unie. Feitelijk echter bestaan er dwingende interne redenen waarom de maatschappelijk en kerkelijke transformatie problematisch bleef. (a) Oost-Europa wil delen in de materiële welvaart van Europa, terwijl de ideële grondslag minder op instemming kan rekenen. Verzorgingsstaat en EU roepen weerstand op. Ze herinneren aan de communistische staat die zelfs het privé-leven tot in detail wilde controleren. Heel praktisch overheerst een mentaliteit van grijpen wat je grijpen kan. (b) Het wederzijdse wantrouwen tussen almachtige en onberekenbare overheid en de aan zichzelf overgeleverde burger bleef. Binnen die dialectiek werd bijvoorbeeld het aanvankelijk vreedzame protest in Oekraïne (2013–2014) veeleer waargenomen als een buitenlandse samenzwering. Het was namelijk onvoorstelbaar dat onafhankelijke, zelfbewuste burgers belangenloos de straat opgingen. (c) Daarbij blijkt de sociale cohesie tussen burgers aangetast door individualisme en wantrouwen. Dialoog is een discussie met winnaars en verliezers en “the winner takes it all” zonder rekening te houden met de verliezers. Een compromis is een teken van zwakte. (d) Vragen rond nationale identiteit worden niet altijd treffend beantwoord. (e) Vaak haakte de kerk naar een “rijk rooms leven”, wat het zicht op eigentijdse oplossingen enigszins benam.

(3) Wat moet de kerk in dit verband doen, vroeg Frans Hoppenbrouwers zich af. Hij noemde vijf punten. (a) Nostalgie moet verhuizen van het actieve bewustzijn naar de geschiedenisboeken. (b) Post-communistisch nationalisme verdient kritisch onderzoek. Een exclusief nationaal discours lijkt soms strijdig met de inclusieve benadering in de theologie van andere volkeren, andersdenkenden en andersgelovenden. En zeker als de kerk de meerderheid vertegenwoordigt, draagt ze grote verantwoordelijkheid voor werkelijkheidsgetrouwe geschiedschrijving (holocaust, interetnische conflicten) en oprechte verzoening. (c) Meer sociale cohesie en (d) een cultuur van vertrouwen in opvoeding, dagelijks leven, onderwijs, politiek en in de samenleving verdient zorg binnen en buiten de kerk. Naast het voorhouden van hoge idealen, dient de kerk zich ook praktisch-pastoraal op bestaande noden en behoeften te richten. (e) De verzorgingsstaat en de Europese Unie moeten buiten de ideologische spagaat tussen communisme en liberalisme blijven. De kerk moet pleiten voor stapsgewijze verbeteringen van het algemeen welzijn en niet haar oor lenen aan grote, utopische (...) verhalen.

De ondertitel van de lezing, zo Frans Hoppenbrouwers, verwijst naar de receptie van de sociale leer in Oost-Europa: (1) als een product van westers, gesecculariseerd christendom; (2) als iets dat niet past bij de eigen spiritualiteit of volksaard; (3) of bij de eigen (voor)geschiedenis. Dit is jammer, want qua oplossingen weet de rooms-katholieke kerk relevante antwoorden te formuleren. Ze beweegt zich tussen een geprivatiseerde, geïndividualiseerde, rationalistische, zeg maar, protestantse oplossing aan een kant en een lege, etatistische, gespiritualiseerde, zeg maar orthodoxe oplossing aan de andere. In het bijzonder is dit een uitdaging voor de geünieerde kerken. Met een beeld heeft Hoppenbrouwers deze opdracht beschreven.

In louterend vuur van communistische onderdrukking waren geloof, geweten en intellect voor 1989 uitgehard, terwijl dat staal nu ook flexibel, zelfs breekbaar moet zijn: als een bi-metaaltje of een kreukelzone. Wat dat betreft doorloopt de kerk een leerproces. Wanneer moet ze onbreekbaar zijn, kreukelen of meebuigen? Nog veel werk moet verzet worden om de sociale leer meer body te geven.

De studiedag werd door de dagvoorzitter, Philip Weijers van CSLK, afgesloten met een korte vragenronde. Daarin werd aan Jos van Gennip gevraagd hoe het verder zal gaan met het verzet tegen het Project Europa. Van Gennip had geen klip en klaar antwoord, maar wel enkele overwegingen. Zo vroeg hij zich af of Karl Marx gelijk zal krijgen: is economie de belangrijkste factor in maatschappelijke processen of vormen we in Europa een waardengemeenschap? Is de Europese Unie onomkeerbaar? Zal het verzet van het Britse bedrijfsleven tegen een Brexit (een vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU) het winnen van het populaire sentiment? Is er voldoende eenheid in de EU en voldoende handelingsperspectief voor het aanpakken van interne en externe problemen? Bedacht moet volgens Van Gennip worden dat het belang van de Europa op wereldniveau flink is gekelderd sinds de tijd van Schuman. Nog maar 5% van de wereldbevolking leeft in Europa. Kan Europa toch een voorbeeld voor andere landen zijn? En hoe krijgen we het voor elkaar dat men in de Europese straten de voordelen van het EU model ervaart? Van Gennip noemt als aanzet voor een antwoord de louterende werking van de confrontatie. In 1960, tijdens de Koude Oorlog, was hij als student op bezoek in Polen en werd hij geconfronteerd met het andere Europa, een Europa van onderdrukking. Dat was voor hem een belangrijke ervaring. In 1988 kon hij zijn kinderen nog de realiteit van het IJzeren Gordijn laten zien. Dat was voor hen een shock, net als de huidige situatie in Somalië, Oekraïne en het Midden-Oosten dat kan zijn voor jongeren in onze tijd. Willen we dan zo'n wereld?

Sjaasberger gank

Op zondag 28 juni a.s. (feest van de H. kluizenaar Leonardus) vindt voor de 215^e keer de jaarlijkse processie naar de kluis bij Valkenburg aan de Geul plaats, de Schaesberger gank. Om 9.15 uur wordt vertrekt de processie vanaf de Drie Beeldjes aan de oever van de Geul om vervolgens de steile Sjaasberg te beklimmen waar om 11 uur bij de kluis een hoogmis in de openlucht plaatsvindt.

Boven: de 3 beeldjes die bij een doorwaardbare plaats aan de Geul achter kasteel Schaloen. Graaf Maximilianus Hoen de Cartils werd bij de jacht gehinderd door de boze geest Ruprecht, die zat op een spookpaard. De honden van de graaf durfden de Geul niet meer over te steken. Kluizenaar Arnold Haesen op de Sjaasberg adviseerde de graaf om de beelden te plaatsen.

Tot 1930 woonde in de kluis een kluizenaar, die er mediteerde, de H. Mis vierde, gebedsoefeningen uitvoerde en pelgrims ontving. De kluizenaar teelde groente en fruit in het tuintje bij de kluis. Ook was hij betrokken bij het geestelijke leven van omliggende parochies en kasteel Schaloen. In 2013 is de bedevaart op de Unesco lijst voor Immaterieel erfgoed geplaatst.

Boven: de kruisweg bij de kapel. Onder: de kapel van de kluis (1688) met kluizenaars. Foto's en informatie: <http://www.dekluisvalkenburg.nl>

Wie was de heilige kluizenaar Leonardus?

St. Leonardus stamde uit een oud geslacht van Franse edelen. Reeds op jonge leeftijd trad hij in in het klooster Micy nabij Orléans, dat in het jaar 508 werd gesticht. In 520 verliet hij het klooster, zwierf wat rond in de landstreek en trok zich uiteindelijk terug in het bos van Bouvain, ongeveer vijf kilometer van Limoges, alwaar hij een kluizenaarsbestaan leidde. Van hieruit bekeerde hij vele heidenen en wijdde zich aan de zorg van gevangenen. Op 6 november 559 overleed de kluizenaar. Leonardus wordt vereerd als patroon van gevangenen, die hij dikwijls wist vrij te krijgen. Een andere verklaring van deze specialisatie is de overeenkomst tussen zijn naam en het Franse woord 'lien' (band, boei). Verder is hij patroon van zieken en kraamvrouwen, wier leven hij menigmaal redde. Ook wordt hij vereerd als patroon voor de noden van de boeren; daarom wordt hij aangeroepen bij ziekte van het vee en als beschermer tegen storm en hagelslag. Daarnaast geldt hij als de beschermer van paarden en ruiters.

Zie ook: www.dekluisvalkenburg.nl/DE_PELGRIMAGE/De_Gank.html